

Sygn. akt II UK 478/13

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z wniosku T.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.
o wypłatę emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 lutego 2014 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 4 kwietnia 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2013 r. Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację wnioskodawczynie T. K. od wyroku Sądu Okręgowego w W. XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 lutego 2012 r. oddalającego odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w W. z dnia 4 października 2011 r. zawieszającej od dnia 4 października 2011 r. z uwagi na kontynuowane zatrudnienie.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny powołał się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. K 2/12, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw Dz. U. Nr 257, poz. 1726, zwanej dalej nowelizacją z dnia 16 grudnia 2010 r.) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 nowelizacji z dnia 16 grudnia 2010 r., w

zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Skutkiem tego wyroku, według treści jego uzasadnienia jest to, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utracił moc art. 28 ustawy nowelizacji z dnia 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewidywał stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. jednakże obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.

Natomiast przepis ten obowiązuje nadal i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r. Tymczasem wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury od dnia 1 czerwca 2007 r. i świadczenie to następnie podlegało zawieszeniu z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia z pracodawcą, z którym związana była stosunkiem pracy w okresie przed przyznaniem świadczenia. Podejmując zatem decyzję o wystąpieniu z wnioskiem o świadczenie emerytalne w 2007 r. liczyła się z tym, że będzie musiała przerwać zatrudnienie, aby uzyskać świadczenie emerytalne. W konsekwencji wnioskodawczyni nie należy „do tej kategorii świadczeniobiorców, co do których sytuacji Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepis art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest niezgodny z zasadami konstytucyjnymi wynikającymi z art. 2 Konstytucji RP (tj. osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy). Odwołująca się nie przeszła na emeryturę w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r., a treść ryzyka po nowelizacji przepisu nie była w jej przypadku nowa”.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie następujących przepisów prawa materialnego: 1/ na niewłaściwym zastosowaniu art. 28 nowelizacji z dnia 16 grudnia 2010 r. do Skarżące, który „nakazującego stosowanie postanowień ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w brzmieniu nadanym tą

ustawą poczynając od dnia 1 października 2011 r. w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 dnia 1998 r. o emeryturach i rentach (...), żądającym rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą w celu realizowania prawa do emerytury, pomimo że norma prawna wynikająca z ich wykładni jest niezgodna od chwili jej wejścia w życie (skutek *ex tunc*) z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji”, w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, 2/ „niewłaściwym zastosowaniu do sytuacji Skarżącej art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wiążącego powstanie prawa do emerytury z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, a nie z dniem złożenia wniosku o emeryturę przy braku spełnienia w tymże dniu warunków przejścia na emeryturę skutkującym wydaniem przez organ rentowy decyzji o przyznaniu emerytury (jak w przypadku Skarżącej), bowiem z chwilą wydania decyzji o przyznaniu emerytury emeryt-pracownik nabywa jedynie ekspektatywę prawa do emerytury, a nabycie prawa do emerytury sensu stricto i ipso iure następuje dopiero z dniem spełnienia ustawowych warunków w postaci osiągnięcia wymaganego wieku emerytalnego i wypracowania niezbędnego stażu (w przypadku Skarżącej osiągnięcie wieku 60 lat nastąpiło dopiero w dniu 3 czerwca 2010 r., a nie z dniem 1 czerwca 2007 r., tj. od miesiąca, w którym złożono wniosek), a realizacja prawa dokonuje się na wniosek emeryta o wypłatę emerytury (w przypadku Skarżącej wypłatę emerytury podjęto od czerwca 2010 r.)”. Według skarżącej została ona objęta skutkami wyroku Trybunału Konstytucyjnego, K 2/12, bowiem należy do kręgu osób, które nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., 3/ przez błędne zastosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach „do sytuacji Skarżącej, której decyzją z dnia 20 lipca 2007 r. przyznano prawo do emerytury od dnia 1 czerwca 2007 r. i która w dniu 3 czerwca 2010 r. skończyła 60 lat i nadal pozostaje w zatrudnieniu i której decyzją z dnia 21 czerwca 2010 podjęto wypłatę emerytury od czerwca 2010 r.” co prowadzi do naruszenia zasady równości określonej w art. 32 Konstytucji RP, „bowiem dopuszcza odmienne traktowanie emerytów poprzez stosowanie do niektórych z nich przepisów niekonstytucyjnych, a do innych niestosowanie tych przepisów jako niezgodnych z zasadą ochrony

zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

Skarżąca zarzuciła także naruszenie przepisów postępowania, w szczególności art. 316 § 1 k.p.c. „bowiem skoro w dacie orzekania przez sąd powszechny funkcjonowały przepisy prawa (...) naruszające Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej” (art. 28 nowelizacji z dnia 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach), które nie mogły być usprawiedliwioną podstawą orzekania przez Sąd Apelacyjny, ponieważ przepisy te „naruszały ustawę zasadniczą już od dnia ich wejścia w życie (*ex tunc*); w konsekwencji uchybienia te miały istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy w sposób obrażający zasadę legalizmu określoną w art. 7 i art. 8 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

W ocenie skarżącej, w sprawie występują istotne zagadnienia prawne: 1/ „czy przez ‘nabycie i realizację prawa do emerytury’ należy rozumieć złożenie wniosku o emeryturę i wydanie przez organ rentowy decyzji o przyznaniu emerytury przy niespełnieniu ustawowych warunków nabycia tego prawa czy też z chwilą wydania wym. decyzji emeryt nabywa jedynie ekspektatywę prawa do emerytury, a nabycie prawa do emerytury z mocy prawa następuje z dniem spełnienia ustawowych warunków w postaci osiągnięcia wieku emerytalnego i wypracowania niezbędnego stażu oraz gdy realizacja prawa dokonuje się na wniosek emeryta o wypłatę emerytury, co powoduje, że emeryt, który spełnił (łącznie) warunek osiągnięcia określonego wieku i osiągnął wymagany staż ubezpieczeniowy w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. zostaje objęty skutkami wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. (...), jako należący do kręgu osób, które ‘nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.’”, 2/ czy osoby, które nabyły swoje prawo do emerytury w okresie przed dniem 8 stycznia 2009 r. i zrealizowały je w okresie 8 stycznia 2009 r. - 31 grudnia 2010 r. mogą być objęte skutkami obowiązywania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach, pomimo że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r. przesądził, że art. 28 nowelizacji z dnia 16 grudnia 2010 r. nakazujący stosowanie postanowień ustawy o emeryturach i rentach z FUS w brzmieniu nadanym ustawą poczynając od dnia 1 października 2011 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach żądającym

rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą w celu zrealizowania prawa do emerytury jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

Skarżąca wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi lub innemu Sądowi równorzędnemu, albo o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego oraz wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji lub innemu sądowi równorzędnemu, a także o orzeczenie przez Sąd Najwyższy o kosztach postępowania kasacyjnego lub przekazanie Sądowi Apelacyjnemu lub Sądowi Okręgowemu orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. Skarżąca wniosła też o rozpoznanie skargi na rozprawie (art. 398¹¹ § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów; jeżeli zachodzi nieważność postępowania; lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca, która wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, powinna precyzyjnie i w sposób zrozumiały sformułować oraz uzasadnić problem prawny w sposób podobny do zagadnienia prawnego przedstawianego przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane).

Pierwsze z przedstawionych w skardze zagadnień prawnych sprowadzało się do wniosku o wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy, jak należy rozumieć „nabycie i realizację prawa do emerytury”. W sprawie, w której skarżąca wystąpiła z wnioskiem z dnia 26 czerwca 2007 r. o przyznanie jej emerytury, a organ rentowy decyzją z dnia 20 lipca 2007 r. ustalił jej to prawo począwszy od dnia 1 czerwca 2007 r., nie ma potrzeby wyjaśniania, jak należy rozumieć „nabycie emerytury”.

Natomiast drugie z zagadnień prawnych sformułowane przez skarżącą, tj. „czy osoby, które nabyły swoje prawo do emerytury w okresie przed dniem 8 stycznia 2009 r. i zrealizowały je w okresie 8 stycznia 2009 r. - 31 grudnia 2010 r. mogą być objęte skutkami obowiązywania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach” było już przedmiotem jednolitych kasacyjnych osądów Sądu Najwyższego. W szczególności w wyroku z dnia 6 sierpnia 2013 r., II UK 4/13 (dotychczas niepublikowany), Sąd Najwyższy stwierdził wprost, że skutki prawne wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, nie obejmują ubezpieczonych, którzy nabyli prawo do emerytury przed dniem 8 stycznia 2009 r. (dniem uchylenia art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS) wtedy gdy wypłata emerytury (realizacja nabytego prawa), podlegała zawieszeniu w związku z kontynuowaniem przez nich zatrudnienia. W tej argumentacji wskazano, że w związku z tym, iż art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS został uchylony z dniem 8 stycznia 2009 r., od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r., do dnia wejścia w życie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dodanego do ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez art. 6 pkt 2 ustawy nowelizacji z dnia 16 grudnia 2010 r., nie istniał wymóg uprzedniego rozwiązania stosunku pracy jako warunek pobierania świadczeń emerytalnych. W konsekwencji „obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.”. Uprawnionym, którzy przeszli na emeryturę pod rządą art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach, przed dniem 8 stycznia 2009 r., znany był i obowiązywał ich od dnia 1 lipca 2000 r. dodatkowy warunek wypłaty emerytury w postaci rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, przeto ponownie wprowadzony wymóg rozwiązania stosunku pracy jako warunek wypłaty świadczenia „w istocie rzeczy nie pogorszył ich sytuacji prawnej” w porównaniu do stanu prawnego z daty ustalenia uprawnień emerytalnych. W innym wyroku z dnia 14 sierpnia 2013 r., III UK 118/12 (dotychczas niepublikowanym) Sąd Najwyższy argumentował, że tacy ubezpieczeni

byli w chwili nabywania prawa do emerytury jednakowo świadomi konieczności rozwiązania stosunku pracy, a skoro kontynuowali zatrudnienie, to decydowali się na zawieszenie prawa do emerytury. Dla nich nieobowiązywanie przez pewien czas (od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.) tego warunku mogło być „korzystnym zaskoczeniem”, ale wskutek zmiany prawa „przez powrót dawnej regulacji po dniu 1 stycznia 2011 r. nie ustanowiono nowej, lecz tylko przywrócono regułę, stosowaną w czasie nabycia przez nich prawa do emerytury”. Dlatego stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach rentach z FUS do emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury przed dniem 8 stycznia 2009 r., pod rządami art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie naruszało zasady ochrony praw nabytych ani zasady zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa (analogicznie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 sierpnia 2013 r., III UK 117/12, niepublikowany). Na gruncie wymienionych judykatów nie było potrzeby rozstrzygania po raz kolejny analogicznego zagadnień prawnych, które zostały wystarczająco i jednolicie wyjaśnione w judykaturze Sądu Najwyższego, z uwzględnieniem konstytucyjnych skutków prawnych wynikających z motywów wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., który nie miał zastosowania do skarżącej, ponieważ art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., ponownie wprowadzający wymóg rozwiązania stosunku pracy (jako warunek realizacji ustalonych uprawnień emerytalnych) nie pogorszył jej sytuacji prawnej, gdyż w chwili nabycia przez nią tych uprawnień taki warunek obowiązywał. Nie naruszało to zasady ochrony praw nabytych ani zasady zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa. Powyższe wykluczało uznanie skargi kasacyjnej za „oczywiście uzasadnioną”, ponieważ taką kwalifikowaną wadą nie był dotknięty zaskarżony wyrok oparty na wyżej sygnalizowanym orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego, którego motywy podzielił Sąd Najwyższy w wyżej powołanych judykatach.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

r.g.